

Analyysi

Ilmari Hiltunen, Aleksi Suuronen ja Reeta Pöyhtäri

Journalistien painostus ja uhkailu Suomessa: yleisyys ja vaikutukset

Painostus, häirintä ja uhkailu ovat nousseet merkittäviksi huolenaiheiksi sekä journalistisella ammattikentällä että laajemmin yhteiskunnassa. Huolta aiheuttaa erityisesti näiden ilmiöiden koettu yleistymisen ja negatiiviset seuraukset demokratian kannalta keskeisissä yhteiskunnallisissa tehtävissä toimiville ammattiryhmille (esim. Sisäministeriö 2021; Illman 2020; Knuutila ym. 2019; Mäkinen 2019; Pöyhtäri, Haara ja Raittila 2013). Journalistien ammattikentän sisäisissä keskusteluissa aihepiiriä on Suomessa käsitelty esimerkiksi verkkovihan ja -häirinnän (esim. Suomen Journalistiliitto [SJL] 2019; Harvia ja Naskali 2020; International Press Institute [IPI] 2018), päätoimittajien painostuksen (esim. Uutismedian liitto 2020; Siirilä ja Varjonen 2020) sekä työn kuormituksen ja seurausten yhteydessä (esim. Arola 2021; Vehkoo 2021).

Journalisteihin kohdistuvan painostuksen, häirinnän ja uhkailun muodot ovat moninaisia, ja ne muuttuvat jatkuvasti heijastaen yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja teknologisia kehityskulkuja (Hiltunen 2022; Luostarinen 1994, 73). Aikaisemmassa tutkimuksessa painostuksen, häirinnän ja uhkailun on havaittu johtaneen lisääntyneeseen kuormitukseen, itsesensuuriin ja haluun siirtyä journalismista muille aloille myös Pohjoismaiden kaltaisissa korkean sananvapauden yhteiskunnissa (Hiltunen 2022; Pöyhtäri, Haara ja Raittila 2013; Löfgren Nilsson 2019; Löfgren Nilsson ja Örnebring 2016; Landsverk Hagen 2015). Huolena on, että nämä ilmiöt alkavat vakavasti rajoittaa journalismin kykyä hoitaa tehokkaasti demokraattista tehtäväänsä yhteiskunnallisesti merkittävän tiedon välittäjänä. Aiheen seuranta on siis perusteltua ajantasaisen tilannekuvan ylläpitämiseksi sekä vaikutusten ja niihin kytkeytyvien taustatekijöiden tunnistamiseksi ja analysoimiseksi.

Tämä analyysi tarkastelee empiirisesti painostuksen ja uhkailun yleisyyttä sekä vaikutuksia suomalaisiin journalisteihin ja näiden työhön. Havainnollistamme keräämämme kyselyaineiston avulla myös sitä, miten painostuksen ja uhkailun kokemukset ja koetut vaikutukset jakautuvat yksittäisten taustamuuttujien perusteella journalistikunnassa. Lisäksi kartoitamme painostuksen ja uhkailun taustalla olevia tahoja sekä aihepiirejä, joiden käsittely on johtanut kohteeksi joutumiseen. Aineisto koostuu 505 suomalaisen ammattijournalistin määrällisistä kyselyvastauksista ja näitä täydentävästä laadullisesta avovastausaineistosta.

Tutkimuksen tuottaman tiedon pohjalta on mahdollista jäsentää ja analysoida tällä hetkellä suomalaisen journalismin autonomiaa heikentäviä ja journalistien työturvallisuutta uhkaavia tekijöitä ja sitä, millaisiin laajempiin yhteiskunnallisiin kehityskulkuihin ne liittyvät. Tiedolla on myös käytännön sovelluksia journalismin kentällä. Sen avulla voidaan tunnistaa journalistiseen työhön liittyviä tekijöitä, joilla näyttää olevan yhteys säännöllisiin painostuksen ja uhkailun kokemuksiin sekä havaita ryhmiä, jotka kärsivät erityisen paljon painostuksen ja uhkailun negatiivisista vaikutuksista. Tämä mahdollistaa esimerkiksi ennaltaehkäisevien toimien ja erityistuen suuntaamisen näihin ryhmiin kuuluville journalisteille.

Viitekehys ja keskeiset käsitteet

Tutkimuksemme keskiössä ovat toimitusorganisaatioiden ulkopuolisten toimijoiden journalisteihin kohdistama painostus ja uhkailu. Journalistit ovat erityisen alttiita tällaiselle toiminnalle, sillä heidän työnsä perustuu tyypillisesti vuorovaikutukseen ulkopuolisten tahojen, kuten juttujen lähteiden ja kohteiden, kanssa, työtä tehdään julkisudessa ja suurta yleisöä varten, ja työn lopputulokset voivat vaikuttaa huomattavan positiivisesti tai negatiivisesti juttujen kohteisiin, tai niillä voi olla laajempia yhteiskunnallisia seurauksia. (Parker 2015, 2–3.) Ulkopuolisilla toimijoilla voi siis olla useita syitä pyrkiä vaikuttamaan journalisteihin painostamalla tai uhkailemalla (Luostarinen 1994, 47, 67–68). Nämä voivat vaihdella erilaisista poliittisista tai ideologisista pyrkimyksistä aina taoudellisiin intresseihin (Hiltunen 2022, 125–126).

Painostuksen määrittelemme tässä tutkimuksessa *kohteen näkökulmasta ei-toivoksi toiminnaksi, jolla pyritään vaikuttamaan yksilön toimintaan tai päätöksentekoon*. Määritelmä korostaa journalistien omaa, kontekstualisoitua tulkintaa. Toiminta voidaan luokitella painostukseksi, kun se on journalistin näkökulmasta epätoivottua, ja hän kokee, että sillä pyritään vaikuttamaan häneen ja hänen työhönsä riippumatta toiminnan harjoittajan alkuperäisestä intentiosta. (ks. Miller 2021, 4.)

Uhkailun määrittelemme *painostukseksi, johon yhdistetään suoraa tai epäsuoraa sanktioita tai näiden toteuttamiseen tähtäviä toimia*. Työhön liittyvä uhkailu voi olla sanallista tai fyysistä, ja sen äärimuotona voidaan nähdä kohteeseen kohdistettu fyysinen aggressio (Parker, 2015, 21–22). Journalistien työssään kohtaamaa väkivaltaa ja omaisuuteen kohdistuvaa ilkivaltaa käsitellään siis tässä tutkimuksessa fyysisen uhkailun alakategoriana seuraten Parkerin (emt.) määrittelyä.

Häirinnän käsitettä on sovellettu journalismin tutkimuksessa kuvaamaan monen-tyyppistä painostavaa, loukkaavaa ja/tai uhkaavaa toimintaa työyhteisön sisä- ja ulkopuolella. Käsitteen ala ja sisältö ovat vaihdelleet eri tutkimusten välillä. (Miller 2021, 3.) Suomalaisen journalismin kontekstissa häirinnän käsite on ollut eniten esillä verkkoympäristöihin paikantuvan maalittamisen ja trollaamisen yhteydessä, ja sitä on toisinaan käytetty lähes yhtenevästi *vihapuheen* ja *verkkovihan* kanssa (esim. Kantola ja Harju 2022; Vepsä 2021; Illman 2020). Tämän tutkimuksen keskiössä olevat painostus ja työhön liittyvä uhkailu sisältävät elementtejä, jotka voisi perustellusti luokitella myös häirinnän, vihapuheen tai verkkovihan alle. Päätimme kuitenkin välttää näiden käsitteiden eksplisiittistä käyttöä tiedonkeruussa määrittelyongelmien takia, ja koska niiden käyttö olisi voinut rajata vastaajakunnasta pois sellaisia journalisteja, jotka eivät koe verkkoym-

päristöä työnsä keskeiseksi osaksi tai areenaksi. Näkemyksemme mukaan häirintä, vihapuhe ja verkkoviha ovat monelta osin päällekkäisiä ja limittäisiä ilmiötä, ja näiden piiriin luettavia kokemuksia voidaan journalistien kohdalla luotettavasti tarkastella myös painostuksen ja uhkailun käsitteiden avulla (ks. myös Hiltunen 2020, 180).

Journalistit saattavat joutua useiden erilaisten painostuksen ja uhkailun muotojen kohteeksi samanaikaisesti. Lisäksi näiden saamat muodot voivat limittyä ja eskaloitua, esimerkiksi sanallinen painostus saattaa johtaa myös fyysisiin uhkiin (esim. Holton ym. 2021, 7–8; Ferrier 2018). Näkemyksemme mukaan pelkästään rajattuihin osa-alueisiin, kuten vaikkapa verkon vihapuheeseen, keskittyvät tutkimukset eivät tavoita journalistien elettyä kokemusta sekä erilaisten painostuksen ja uhkailun muotojen aiheuttamaa kokonaisuormitusta. Tutkimuksessamme painostuksen ja uhkailun kokemuksia kartoitettiin monitahoisesti aina sanallisista vihanilmauksista oikeustoimilla uhkaamisen kautta fyysiseen väkivaltaan. Näin erityyppisiä painostuksen ja uhkailun muotoja ja niiden yhteisvaikutusta voidaan tarkastella saman viitekehyksen sisällä.

Aineisto ja menetelmä

Tutkimusaineisto kerättiin ennalta määritellylle vastaajajoukolle välitetyllä anonyymilla itseraportointikyselyllä. Kyse on siis näytteestä eikä satunnaisotannalla koostetusta otoksesta (Alkula, Pöntinen ja Ylöstalo 1994). Esittelemme tässä osiossa aineistonkeruuprosessin ja näytteen sekä näiden keskeiset ansiot ja rajoitteet.

Määrittelimme tutkimuksen perusjoukoksi aktiivisesti työskentelevät suomalaiset ammattijournalistit. Ammatinharjoittajat rajatulla maantieteellisellä alueella muodostavat erityisryhmän, jonka otannassa on perusteltua hyödyntää olemassa olevia listoja ryhmän jäsenistä (Sudman ja Kalton 1986, 401–405). Koska journalistien järjestäytymisaste on Suomessa huomattavan korkea (arviolta lähes 90 %:a journalisteista kuuluu ammattiliittoon) (Pöyhtäri, Ahva ja Väliverronen 2014, 4), ja maassa toimii useita aktiivisia päätoimittajayhdistyksiä, liiton ja yhdistysten jäsenrekistereitä voidaan pitää tehokkaimpana tapana tavoittaa valtaosa perusjoukon jäsenistä (Molyneux ja Zamith, 2020, 5; Örnebring ja Mellado 2018, 451).

SJL ja kolme päätoimittajayhdistystä (Päätoimittajien Yhdistys, Aikakauslehtien päätoimittajat ja Paikallislehtien Päätoimittajayhdistys) sitoutuivat välittämään tutkimuskyselyn jäsenistölleen. Tutkimuksessa soveltamamme journalistin määritelmä on siten linjassa SJL:n ja päätoimittajayhdistysten jäsenkriteerien¹ kanssa. Eläkkeellä olevat jäsenet karsittiin pois vastaanottajista. Journalistiliiton osalta vastaanottajalistasta poistettiin ennen kyselyn lähettämistä myös jäsenet, joiden ei työnkuvansa perusteella katsottu tekevän varsinaista journalistista työtä (esim. kustannustoimittajat, alan opettajat) tai joille tutkimuksen aihepiiriin ei nähty olevan relevantti (esim. tekninen henkilöstö). Otantamenetelmänä käytimme itsevalintaa. Koska ajantasaista tietoa suomalaisen journalistikunnan koostumuksesta ei ollut saatavilla, luotettavan otantakehikon kokoaminen edustavaa satunnaisotantaa varten olisi ollut valtavan työlästä (ks. Örnebring ja Mellado 2018, 451).

Itseraportointikyselyt ovat hyvä väline kartoitettaessa tapahtumia ja kokemuksia, jotka eivät ole tavoitettavissa virallisten tai epävirallisten tilastojen pohjalta (Clark ja Grech 2017, 26). Näin ollen ne soveltuvat erinomaisesti journalistien kohtaaman painostuksen ja uhkailun tutkimiseen (emt., 26). Tarkastelujakson pituudeksi valitsimme vii-

meiset kolme vuotta (2018–2021), mitä pidimme hyväksyttävänä kompromissina luottettavan kokonaiskuvan saavuttamisen ja muistinvaraista arvioinnista johtuvien epätarkkuuksien välillä (ks. Schwartz 1999).

Journalismissa työnkuvat ja julkaisualustat ovat erilaisia ja muuttuvia (Molyneux ja Zamith 2020, 6–7). Pyrimme laatimaan kyselyn niin, että siihen vastaaminen olisi mielekästä riippumatta journalistin tarkasta työnkuvasta. Halusimme myös välttää elementtejä, jotka kytkeytyvät selvästi tiettyjen tiedotusvälineiden käytäntöihin. Kyselyrunгон ensimmäinen versio pilotoitiin kahdeksan journalistin testiryhmällä, ja kyselyä muokattiin ja täsmennettiin ryhmän antaman palautteen perusteella.

Lopullinen kyselylomake (Liite A) koostui taustakysymyksistä (11 kpl), painostuksen ja uhkailun kokemuksia ja taustatahoja kartoittavista kysymyksistä (14 kpl) sekä painostuksen ja uhkailun koettuja vaikutuksia mittaavista kysymyksistä (9 kpl). Kyselylomakkeen jokaisen osion lopussa vastaajalle tarjottiin mahdollisuus täsmentää ja laajentaa vastauksiaan sekä kirjoittaa esimerkkejä avovastauskenttiin.

Aineisto kerättiin 20.9. ja 3.10.2021 välisenä aikana. Kyselykutsu välitettiin sähköpostitse 6607 SJL:n jäsenelle ja 333:lle päätoimittajayhdistysten jäsenelle. Henkilökohdainen kutsu sisälsi kuvauksen tutkimuksesta ja sen tavoitteista sekä osallistumislinkin. Kaikille vastaanottajille lähetettiin muistutusviesti aineistonkeruun puolivälissä. Tutkimuskysely oli täytettävissä kolmella kielellä (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi), ja sen täyttämiseen kului keskimääräiseltä vastaajalta aikaa 12 minuuttia ja 19 sekuntia (mediaani 8 minuuttia ja 35 sekuntia). Kyselylinkin avanneista 79 %:a täytti kyselyn loppuun asti. Tutkimuskyselyyn pystyi vastaamaan vain verkossa, mutta osallistujilla oli mahdollisuus ottaa yhteyttä vastuututkijaan sähköpostitse tai puhelimitse, mikäli näillä oli kyttävää tai nämä tarvitsivat apua täyttämässä.

Kyselyyn vastasi 505 journalistia, ja kyselyn vastausprosentti oli 7,3 prosenttia. Osallistuneista puolet (50 %, 251 vastaajaa) vastasi myös yhteen tai useampaan avokysymykseen tuottaen määrällistä aineistoa täydentävän laadullisen korpuksen. Matala vastausprosentti oli ennakoitavissa, sillä kyselytutkimusten vastaajamäärät laskeneet jatkuvasti (esim. Stedman ym. 2019; Kreuter 2013). Useat samantyyppisellä asetelmalla näistä teemoista tehdyt kyselyt ovat päätyneet alhaisiin vastausprosentteihin (ks. esim. Hiltunen & Suuronen 2020; Stahel ja Schoen 2020; Lewis, Zamith ja Coddington 2020; Obermaier, Hofbauer ja Reinemann 2018). Matala vastausprosentti ei väistämättä tarkoita, että otos tai näyte olisi käyttökelvoton (Kreuter 2013), mutta johtaa rajoitteisiin ja erityiseen tarpeeseen osoittaa, ettei se eroa olennaisten tekijöiden osalta radikaalisti perusjoukosta (Molyneux ja Zamith, 2020, 14).

Koska uusin edustava data perusjoukosta on lähes kymmenen vuotta vanhaa (Pöyhkäri, Ahva ja Väliverronen 2014), käytämme näytteen arvioinnissa kahta erillistä vertailukohtaa. Ensimmäinen on SJL:ta vuoden 2021 lokakuussa saamamme jäsendata, jota on karsittu otannassa kuvatulla tavalla. Toinen vertailukohta on vuonna 2021 *Worlds of Journalism* (WJS) -tutkimuksen kolmatta aaltoa varten koostettu data ja sen pohjalta laadittu arvio suomalaisesta journalistipopulaatiosta. Tilastointitapojen erojen vuoksi kategorioita on yhdistetty vertailun mahdollistamiseksi taulukossa 1. Päätoimittajien ja keskiportaan päälliköiden pientä osuutta SJL:n jäsenistössä selittää näiden taipumus järjestäytyä liiton sijaan päätoimittajayhdistyksiin.

Taulukko 1. Näytteen edustavuus

	Näyte	SJL*	WJS**
Sukupuolijakauma (mies % / nainen %)	46/54	42/58	-
Keski-ikä (mediaani)	52	48	-
Työsuhde: työsuhteinen (%)	74	80	69
Työsuhde: freelancer tai yrittäjä (%)	26	20	31
Tiedotusväline: lehdistö (%)	69	62	65
Tiedotusväline: radio ja TV (%)	28	35	31
Toimenkuva: toimittaja/kuvajournalisti (%)	69	76	-
Toimenkuva: keskiportaan päällikkö tai päätoimittaja (%)	28	16	-

* SJL:n tiedot perustuvat liitolta saatuihin jäsenrekisteritietoihin lokakuussa 2021

** WJS:n tiedot perustuvat Suomen-osahankeen laatimaan arvioon suomalaisten journalistikunnan koostumuksesta vuonna 2021

Vertailun perusteella näytettä voi pitää keskeisten ominaisuuksien näkökulmasta riittävän samankaltaisena perusjoukon kanssa. Näin on epätodennäköisempää, että tietyt vastaajaryhmät olisivat suhteettomasti yli- tai aliedustettuna otoksessa ja että näyte olisi tästä syystä merkittävästi vinoutunut.

Kyselytutkimuksissa vastaajat voivat tulkita kysymyksiä ja raportoida vastauksiaan vaihtelevilla tavoilla (Molyneux ja Zamith, 2020, 3). Lisäksi vastaukset yleisyyttä koskeviin kysymyksiin syntyvät henkilökohtaisessa arviointiprosessissa, jonka kulku voi vaihdella vastaajakohtaisesti (Schwartz 1999). Virhelähteiden minimoimiseksi pyrimme selvittämään ja täsmentämään kysymyksiä, joita testiryhmä piti tulkinnanvaraisina. Sovelsimme tutkimuksessa myös tarkkaa vastausasteikkoa ja selkeästi määriteltyä tarkasteluajanjaksoa. Vaikka annetut vastaukset ovat tästä huolimatta alttiita arvioinnin epätarkkuuksille (emt.), pidimme tätä parempana valintana kuin tulkinnanvaraisen asteikon (esim. ”harvoin”, ”usein”) käyttämistä. Kaikki painostuksen ja ulkoisen vaikuttamisen menetelmät eivät myöskään tule välttämättä journalistien itsensä tietoon. Laadullisen aineiston perusteella esimerkiksi päätoimittajat eivät välttämättä välitä tietoa painostuksesta alaisilleen, ja osa journalisteista välttää tietoisesti verkkokeskustelujen seuraamista suojellakseen itseään.

Tutkimusaihe vaikuttaa vastaajien osallistumisintoon kaikissa kyselytutkimuksissa (Cook, Heath ja Thompson 2000, 832). Tämän lisäksi valittu otantamenetelmä tekee tästä tutkimuksesta herkän itsevalintavinoumalle (esim. Ethier ym. 2000, 56). Vinouman vähentämiseksi saatteessa kannustettiin osallistumaan kyselyyn, vaikka vastaaja ei olisi henkilökohtaisesti kohdannut painostusta ja/tai uhkailua eikä kokisi sillä olevan vaikutuksia itseensä. Tästä huolimatta on erittäin todennäköistä, että journalistit, joilla on omakohtaista kokemusta painostuksesta ja/tai uhkailusta tai joilla on aihepiiristä erityisen vahvoja näkemyksiä, ovat olleet motivoituneempia vastaamaan ja siten yliedustettuina näytteessä (ks. myös. Post ja Kepplinger 2019, 9). Kyselyn toteutustavan takia liittoon tai yhdistykseen kuulumattomat journalistit rajautuivat näytteen ulkopuolelle. Tämän vuoksi näytteessä on oletettavasti vähemmän epätyypillisissä työsuhteissa ja prekaarissa asemassa työskenteleviä journalisteja (ks. Molyneux ja Zamith 2020, 9).

Korkea itsevalintavinouman riski yhdistettynä matalaan vastausprosenttiin vähentää merkittävästi mahdollisuuksia tehdä näytteen perusteella luotettavia yleistyksiä kaikista suomalaisista journalisteista (ks. Bethlehem 2010; Sivo ym. 2006, 354–355). Tuloksia on siis syytä tarkastella pikemminkin suuntaa antavina ja havainnollistavina. Virhelähteistä huolimatta kyselytutkimuksilla on lähestymistapana omat etunsa (ks. Molyneux ja Zamith 2020, 3–4), ja rajoitteistaan huolimatta tämän tutkimuksen löydökset tarjoavat merkittävää uutta tietoa sekä tieteellisiin että ammattikentän sisäisiin keskusteluihin.

Aineiston analyysissä yhdistimme määrällisiä ja laadullisia analyysimenetelmiä. Lisäksi peilasimme löydöksiä aikaisempiin tutkimushavaintoihin ja näille tarjottuihin selityksiin. Määrällisessä analyysissä sovelsimme ristiintaulukointia selvittääksemme, missä määrin painostuksen ja uhkailun kokemusten yleisyys sekä koettujen seurausien voimakkuus eroavat toisistaan seitsemän yksittäisen taustamuuttujan mukaan². Ristiintaulukointien³ tukena käytimme khii-toiseen-testiä (Sprent ja Smeeton 2001, 331–334), kun taustamuuttuja sisälsi kaksi ryhmää ja Kruskal-Wallis-testiä, kun ryhmiä oli kolme tai enemmän (emt., 206–208). Käytimme testeissä 5 prosentin merkitsevyystasoa. Laadulliselle avovastausaineistolle suoritettiin kuvaileva aihekoodaus, ja aineisto jaoteltiin induktiivisesti tuotettuihin aihepiiriluokkiin. Analyysihavaintoja hyödynnettiin tämän jälkeen määrällisen aineiston tulkinnassa. Lisäksi sovelsimme aihekoodauksen frekvenssilastoja painostusta ja uhkailua aiheuttaneiden aiheiden ja aihepiirien tunnistamisessa. (Saldaña 2013, 87–90.)

Painostuksen ja uhkailun kokemukset

Painostuksen ja uhkailun kokemuksia ja yleisyyttä kartoitettiin kolmen teeman kautta: sanallinen painostus ja uhkailu (6 kysymystä), fyysinen painostus ja uhkailu (4 kysymystä) ja institutionaalinen painostus ja uhkailu (2 kysymystä). Vastausten suorat jakaumat on kuvattu taulukossa 2.

Taulukko 2. Painostuksen ja uhkailun kokemukset (%)

Noin kerran kolmessa kuukaudessa tai useammin	Noin kerran puolessa vuodessa	Noin kerran vuodessa tai harvemmin	En kertaakaan	En osaa sanoa
Teema 1: Sanallinen painostus ja uhkailu				
1) Solvaaminen, haukkuminen tai muu sanallinen vihanilmaus kasvokkain tai viestintävälinettä käyttäen				
23,4	14,9	30,3	30,3	1,2
2) Uhkailu negatiivisilla ammatillisilla tai henkilökohtaisilla seurauksilla				
7,1	5,5	30,3	54,9	2,2
3) Loukkaavien väitteiden, huhujen tai yksityiselämään kuuluvien tietojen levittäminen julkisesti mustamaalaustarkoituksessa				
5,7	5,0	15,8	68,7	4,8
4) Fyysisellä tai seksuaalisella väkivallalla uhkaaminen tai niiden kohteeksi joutumisella vihjaileminen				
1,8	2,0	12,1	82,8	1,4
5) Uhkaus vahingoittaa henkilökohtaista tai työnantajan omaisuutta				
0,6	1,0	5,5	91,5	1,4
6) Uhkaus vahingoittaa perhettä, lähipiiriä tai ystäviä fyysisesti tai muulla tavalla				
0,6	0,6	5,4	92,3	1,2
Teema 2: Fyysinen painostus ja uhkailu				
7) Painostava seuraaminen, tarkkailu tai häirintä työtehtäviä suorittaessa				
1,8	2,4	13,9	80,4	1,6
8) Lievä fyysinen väkivalta				
0,0	0,4	5,2	93,7	0,8
9) Työvälineisiin kajoaminen tai niiden rikkominen				
0,0	0,4	3,8	94,5	1,4
10) Vakava fyysinen väkivalta				
0,0	0,0	1,4	98,0	0,6
Teema 3: Institutionaalinen painostus ja uhkailu				
11) Uhkailu oikeustoimilla tai niiden käynnistäminen				
3,2	5,0	26,9	64,0	1,0
12) Uhkailu vahingonkorvausvaatimuksilla tai korvausvaatimusten esittäminen				
2,6	3,0	21,6	72,1	0,8

Vastaajakunnan yleisimmin kohtaamat painostuksen ja uhkailun muodot olivat sanalliset vihanilmaukset, uhkailu negatiivisilla henkilökohtaisilla tai ammatillisilla seurauksilla sekä oikeusuhkaukset tai rikosilmoitusten tekeminen. Sanalliset vihanilmaukset olivat kartoitetuista painostuksen ja uhkailun muodoista ainoa, joita oli tarkastelujaksolla kohdannut yli puolet vastaajista (69 %). Muun tyyppistä painostusta ja uhkailua oli kolmen vuoden aikana kohdannut vain vähemmistö, ja näitä kokeneistakin suurin osa ilmoitti joutuneensa kohteeksi erittäin harvoin (keskimäärin kerran vuodessa tai harvemmin). Ylipäätään väkivallalla, ilkivallalla tai lähipiiriin kohdistetulla haitalla uhkailu sekä fyysiset painostuksen ja uhkailun muodot olivat vastaajakunnan keskuudessa erittäin harvinaisia.

Tulokset vahvistavat näkemystä siitä, että valtaosa suomalaisista journalisteista kokee harvoin ja satunnaisesti painostusta tai uhkailua ja että säännölliset kokemukset näistä keskittyvät verrattain pienelle joukolle (ks. Hiltunen 2022; Hiltunen ja Suuronen 2019). Holton ym. (2021, 7–8) erottavat verkkohäirinnästä akuutit, krooniset ja eskaloituvat muodot. Näistä akuutit kytkeytyvät selvästi yksittäiseen uutistapahtumaan tai juttuun. Kroonisessa häirinnässä samat toimijat jatkavat yhteen journalistiin kohdistuvaa häirintää pitkäkestoisesti, ja eskaloituvat muodot laajenevat häirinnästä esimerkiksi uhkailuun ja uhan aiheuttamiseen. Vastaavaa jaottelua voidaan pyrkiä soveltamaan myös laajemmin painostukseen ja uhkailuun. Aikaisempi tutkimus (Hiltunen 2022) ja tämän tutkimuksen avovastausten analyysi tukevat näkemystä, että valtaosa journalistien kohtaamasta painostuksesta ja uhkailusta on yksittäiseen aiheeseen tai uutistapahtumaan kohdistuvaa ja siten määriteltävissä akuutiksi. Toisinaan yksittäinen journalisti kuitenkin päätyy kroonisten tai eskaloituvien muotojen kohteeksi, mikä voi osaltaan selittää säännöllisiä ja toistuvia kokemuksia vastaajakunnassa. Alla oleva aineistolainaus havainnollistaa sanallisen painostuksen kroonista muotoa:

Kirjoitin jutun [aiheesta]. Jostain syystä tämä meni jonkun tuntemattoman henkilön ihon alle. Hän piinasi minua kuukausien ajan – sähköpostitse ja puhelimitse. (Tuottaja, nainen, aikakauslehti)

Journalistikunnassa vihamielisiä yhteydenottoja sekä erilaisilla seurauksilla tai oikeusjutuilla uhkailua saatetaan pitää ilmiönä, joiden katsotaan jossain määrin kuuluvan journalistin työhön ja joiden sivuuttaminen tai torjuminen voidaan nähdä jopa normaalina osana journalistisia rutiineja (esim. Hiltunen 2020, 201; Kuutti 1995, 245; Holton ym. 2021, 7). Tämän tutkimuksen löydökset viittaavat kuitenkin siihen, että erityisesti yleisön suunnasta tulevien painostavien ja/tai uhkaavien yhteydenottojen koetaan journalistien keskuudessa yleistyneen ja raaistuneen aikaisempaan verrattuna:

Yleisön / lukijoiden painostus ja uhkaava käytös on lisääntynyt viime vuosina erityisesti verkossa. Se on uutta, ja jopa raskaampaa kuin vaikka esimerkiksi poliitikoilta tuleva painostus, sillä heille asiasta on helppo sanoa. Lukijat vastaavasti saattavat olla ilmaisussaan hyvinkin aggressiivisia jos jokin aihe ei heitä miellytä vaikka se olisikin täysin asianmukainen juttu. (Päätoimittaja, nainen, paikallislehti)

Välillä eritasoisia uhkauksia/herjauksia on tullut useita päivässä, välillä silloin tällöin. Jokaisen nettiuutisen yhteydessä aiemmin ollut mahdollisuus palautteen anta-

miseen lietsoi todella henkilöön käypään ”palautteeseen”. Ihan tavallinenkin uutinen saattoi tuoda suoralla tai epäsuoralla väkivallalla uhkaamista. (Toimittaja, mies, yleisradio)

Havainnolle voidaan löytää sekä teknologisia että kulttuurisia selityksiä. Digitaalisilla alustoilla journalistit ovat aikaisempaa helpommin ja välittömämmin yleisön sekä muiden tahojen tavoitettavissa, ja yleisön edustajat sekä muut toimijat voivat entistä helpommin viestiä keskenään ja organisoida toimintaansa erilaisissa osajulkisuuksissa. (Esim. Löfgren Nilsson ja Örnebring 2016, 881; Waisbord 2020a; 2020b.) Waisbord (2020a, 2) on käyttänyt käsitettä joukkosensuuri (*mob censorship*) tarkoittamaan kansalaisten ja näiden muodostamien ryhmittymien pyrkimyksiä ohjailla ja vaientaa journalistteja painostuksen ja uhkailun keinoin, ja näkee sen konkreettisenä uhkana journalismin autonomialle ja toimintavapaudelle. Samanaikaisesti populistinen journalismivastaisuus on noussut maailmanlaajuisesti politiikan valtavirtaan (Panievsky 2021, 2–3), ja yhteiskunnallisen keskustelun on koettu polarisoituvan entistä voimakkaammin (esim. E2 2016). Näiden ilmiöiden on nähty heijastuvan myös Suomessa julkiseen sanankäyttöön sekä siihen, miten journalisteista puhutaan ja miten journalismin yhteiskunnalliseen asemaan ja merkitykseen suhtaudutaan (Hiltunen 2022, 130–135). Osa yleisöstä ei näe journalismia neutraalina tiedonvälittäjänä vaan vihamielisenä toimijana, ja kokee tämän oikeuttavan painostuksen ja uhkailun (esim. Fawzi ja Krämer 2021). Samalla kuitenkin se, että erilaiset toimijat pyrkivät vaikuttamaan juuri journalismiin osoittaa, että sen asema on edelleen keskeinen yhteiskunnallisessa tiedonvälityksessä (ks. Hiltunen 2022, 121–122).

Painostuksen ja uhkailun koetut vaikutukset

Kartoitimme painostuksen ja uhkailun koettuja seurauksia yhdeksällä Likert-kysymyksellä. Tulokset on koottu taulukkoon 3.

Taulukko 3. Painostuksen ja uhkailun vaikutukset (%)

Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
1) Luotan siihen, että saan esihenkilöiltäni ja työantajaltani tukea painostus- ja uhkailutilanteissa					
38,4	31,9	6,5	5,9	7,1	10,1
2) Painostuksella ja uhkailulla ei ole vaikutusta tekemääni journalistiseen työhön					
31,9	25,0	10,9	18,4	5,7	8,1
3) Painostuksella ja uhkailulla ei ole vaikutusta henkilökohtaiseen elämään ja hyvinvointiini					
30,7	20,4	10,5	18,4	11,1	8,9
4) Painostus ja uhkailu lisäävät työni henkistä kuormittavuutta					
20,8	21,6	15,5	10,5	16,6	15,1
5) Painostus ja uhkailu ovat vaikuttaneet negatiivisesti työssäni kokemaani turvallisuuden tunteeseen					
11,9	14,7	19,2	12,7	24,8	16,8
6) Työssäni kohtaama painostus ja uhkailu on lisääntynyt kolmen viime vuoden aikana					
9,5	15,5	23,6	10,3	24,0	17,2
7) En mielelläni tee juttuja tietyistä aiheista tai näkökulmista, koska pelkään joutuvani painostuksen tai uhkailun kohteeksi.					
6,7	23,4	11,5	21,0	29,1	8,3
8) Jätän tiettyjä juttuja kokonaan tekemättä, koska pelkään joutuvani painostuksen tai uhkailun kohteeksi					
4,6	10,9	11,5	19,8	43,0	10,3
9) Muutan tai jätän välillä jutuistani pois jotakin, koska pelkään joutuvani painostuksen tai uhkailun kohteeksi					
2,6	11,5	14,5	21,4	41,6	8,5

Itsesensuuria voidaan pitää yhteiskunnallisesti merkittävimpänä painostuksen ja uhkailun seurauksena, sillä se rajoittaa yleisön mahdollisuuksia saada journalismin välityksellä yhteiskuntaa koskevaa tietoa. Noin joka kuudes vastaaja (16 %) jättää tiettyjä juttuja kokonaan tekemättä painostuksen ja uhkailun pelossa, ja 14 prosenttia oli tästä syystä toisinaan muuttanut tai poistanut jutuistaan jotakin. Huomattavasti tätä yleisempää oli tiettyjen aiheiden tai näkökulmien välttely painostuksen ja uhkailun takia (ks. myös Löfgren Nilsson 2019). Lähes kolmasosa (30 %) vastaajista ilmoitti toimivansa näin ainakin jossain määrin. Itsesensuurin yleisyydessä ilmeni ryhmäkohtaisia eroja, joita käsittelemme seuraavassa alaluvussa.

Vastaajista lähes puolet (42 %) raportoi painostuksen ja uhkailun lisäävän työnsä henkistä kuormittavuutta. Avovastausten perusteella painostus ja uhkailu sekä näiden

käsittely vievät journalistien työaikaa ja resursseja, jotka ovat pois muusta työstä (ks. myös Hiltunen 2022, 137–138). Monelle vastaajista itsesensuuri ja kiistanalaisten aiheiden välttäminen näyttäytyvätkin keinoina säädellä työn kuormittavuutta. Painostus ja uhkailu johtavat suhteellisen harvoin jutun muokkaamiseen tai julkaisun perumiseen, mutta niiden aiheuttama pitkäaikainen kuormitus voi saada journalistit karttamaan tiettyjä aiheita tai lähestymistapoja:

Teen tutkivia juttuja tunteita herättävistä poliittisista aiheista silloin, kun koen jaksavani ottaa vastaan siitä mahdollisesti syntyvän painostuksen ja (aiheettoman) kritiikin. Jos on muutenkin kiire, teen mieluummin juttuja ”helpoista” aiheista, jotta en kuormittuisi liikaa. (Toimittaja, nainen, aikakauslehti)

Väite painostuksen ja uhkailun yleistymisestä viimeisen kolmen vuoden aikana jakoi selvästi vastaajia. Heistä 25 prosenttia oli siitä samaa mieltä ja 34 prosenttia eri mieltä. Tämä havainto ja aiempi tutkimus (Hiltunen 2022) tukevat tulkintaa, että lisääntyvä painostus ja uhkailu koskettavat vain osaa suomalaisista journalisteista. Näillä ilmiöillä on kuitenkin merkittävä heijastusvaikutus ammattikuntaan (Lewis, Zamith ja Coddington 2020, 15–16). Esimerkiksi kollegan tai julkisuudessa näkyvän journalistin joutuminen painostetuksi tai uhkailluksi tuo ilmiön lähelle ja konkretisoi potentiaalisen riskin joutua myös itse maalitauluksi. Näin ollen painostuksen ja uhkailun seuraukset eivät rajoitu vain kohteeksi joutuneeseen journalistiin, vaan leviävät myös tämän työyhteisöön ja laajemmin ammattikentälle (emt., 15–16; ks. myös Löfgren Nilsson 2019). Tulosten perusteella painostus ja uhkailu ovat vaikuttaneet negatiivisesti vastaajista reilun neljäsosan (27 %) turvallisuuden tunteeseen, ja lähes kolmasosa (30 %) kokee niillä olleen vaikutusta myös henkilökohtaiseen elämäänsä:

En ole kohdannut juurikaan painostusta / uhkailua, koska en mielelläni tartu aiheisiin, joiden uskon herättävän ”kuumia tunteita”. Itselleni rauhallinen ja turvallinen arki on siinä mielessä työtä tärkeämpää, etten ihan ehdoin tahdoin halua näihin aiheisiin tarttua. (Toimittaja, nainen, freelancer/yrittäjä, päätyöllistäjä maakuntalehti)

[T]ieto siitä, että kollegoita on painostettu ja/tai uhkailtu, tuntuu hälyttävältä ja masentavalta. Jos ikävät tapaukset edelleen yleistyvät ja jos niistä alkaa tulla yhtä enemmän alan arkipäivää, se varmasti vaikuttaa myös omaan työhön – tohtiipa sen myöntää tai ei. (Toimittaja, mies, freelancer/yrittäjä, päätyöllistäjä paikallis- tai aluelehti)

Kaikesta huolimatta vastaajien arviot esihenkilöidensä ja työnantajiansa antamasta tuesta sekä kyvystään vastustaa painostuksen ja uhkailun negatiivisia seurauksia työssään ovat verrattain positiivisia. Vastaajista yli kaksi kolmasosaa (70 %) luottaa esihenkilöidensä ja työnantajiansa tukeen painostus- ja uhkailutilanteissa. Yli puolet (57 %) myös kokee, ettei painostuksella ja uhkailulla ole vaikutusta heidän journalistiseen työhönsä. Näitä molempia voi pitää myönteisinä signaaleina journalismin autonomian näkökulmasta.

Aikaisemman tutkimuksen perusteella suomalaiset journalistit ovat voimakkaasti sitoutuneita journalistiseen etiikkaan ja ammattirooliin, jotka edellyttävät, etteivät painostusyritykset saisi ohjata, estää tai rajoittaa tiedonvälitystä (esim. Pöyhtäri, Ahva ja Välvirronen 2014). Vaikka vahva ammatillinen identiteetti voi suojata journalismia ulkopuoliselta ohjailulta ja paineelta, se saattaa samanaikaisesti altistaa journalisteja kuormitukselle ja uupumukselle (Parker 2015, 132–133). Koska työ nähdään yhteiskunnallisesti tärkeänä ja merkityksellisenä, journalistit saattavat olla valmiita sietämään painostuksen ja uhkailun aiheuttamaa kuormitusta ja negatiivisia seurauksia hyvinvointiinsa ja yksityiselämäänsä (emt., 132–133; Clark ja Horsley 2020). Osa journalisteista korosti vastauksissaan, kuinka he ovat määrätietoisesti jatkaneet tiettyjen aiheiden käsittelyä, vaikka tästä on seurannut painostusta ja uhkailua. Vaikutukset koetaan siis hyvin yksilöllisesti. Painostus ja uhkailu voivat jopa toimia kannustavana tekijänä sekä osoituksena aiheen yhteiskunnallisesta merkittävytydestä (ks. Post ja Kepplinger 2019; Clark ja Horsley 2020). Myös tämä näkökulma nousi esiin aineistossa:

Karpolla oli tapana sanoa jos rottaa potkaisee se yrittää purra. Näen asian samoin. Painostus enemmänkin kannustaa kaivamaan lisää. (Erikoistoimittaja, mies, freelancer/yrittäjä, päätyöllistäjä itsenäinen verkkolehti tai -sivusto)

Olen ehkä jopa innokkaammin yrittänyt tarttua juuri niihin näkökulmiin joista uhkailijat haluavat minun vaikenevan. (Toimittaja, nainen, yleisradio)

Sukupuoli ja ikä

Journalistin sukupuoli ei tulosten perusteella juuri vaikuta koetun painostuksen ja uhkailun yleisyyteen tai muotoihin. Määrälliset erot sukupuolten välillä olivat pieniä, ja harvoin tilastollisesti merkitseviä. Naispuoliset vastaajat kuitenkin kokevat painostuksen ja uhkailun vaikutukset johdonmukaisesti ja tilastollisesti merkitsevästi negatiivisemmin kuin miesvastaajat ja raportoivat enemmän kielteisiä seurauksia, kuten itesesensuuria, heikentynyttä turvallisuuden tunnetta sekä vaikutuksia henkilökohtaiseen elämään ja hyvinvointiin. Löydökset ovat samansuuntaisia aikaisemman Suomessa (Hiltunen ja Suuronen 2020; ks. myös Hiltunen ja Suuronen 2019) ja Pohjoismaissa (Löfgren Nilsson 2019; Löfgren Nilsson ja Örnebring 2016; Landsverk Hagen 2015) tehdyn tutkimuksen kanssa.

Sukupuolen merkitystä on korostettu erityisesti vihapuheeseen ja häirintään keskitetyissä tutkimuksissa. Naisjournalistien on havaittu kohtaavan miesjournalisteja enemmän esimerkiksi sukupuoleen perustuvaa häirintää ja uhkauksia seksuaalisoidusta väkivallasta (esim. Löfgren Nilsson 2019; Löfgren Nilsson ja Örnebring 2016, 885–886; Binns 2017, 187–188). Voidaan siis perustellusti olettaa, että myös tässä tutkimuksessa käsitellyissä painostuksen ja uhkailun muodoissa on erilaisia laadullisia sukupuolittuneita eroja, jotka eivät näy määrällisessä tarkastelussa (ks. myös Hiltunen 2022, 125–128). Myös mahdolliset sukupuolittuneet erot itseraportoinnissa on syytä huomioida. Journalismin maskuliinisen eetoksen mukanaan tuomat paineet voivat olla erityisen voimakkaita miesvastaajien kohdalla (Binns 2017, 185–186), eikä negatiivisia tunnereaktioita tai itsesensuuria välttämättä haluta tunnistaa ja raportoida (ks. Riives, Murumaa-Mengel ja Ivask 2021).

Tutkimuksen nuorin ikäryhmä (35-vuotiaat ja nuoremmat) raportoi kohtaavansa enemmän sanallisia vihanilmauksia ja väkivaltauhkauksia kuin vanhemmat ikäryhmät. Nuorimpien ryhmästä 87 prosenttia oli kohdannut tarkastelujaksolla sanallisia vihanilmauksia (vanhempien ikäryhmien keskiarvo 67 %:a) ja 25 prosenttia oli joutunut väkivaltauhkausten kohteeksi (vanhempien ikäryhmien keskiarvo 15 %:a). Toiseksi nuorin ikäryhmä (36–45-vuotiaat) kohtasi muita enemmän perheeseen ja lähipiiriin sekä omaisuuteen kohdistuvia uhkauksia, työn häirintää fyysisessä tilassa ja vahingonkorvausvaatimuksia. Nuorin ikäryhmä raportoi myös muita ikäryhmiä enemmän välttelevänsä tiettyjä aiheita sekä kokevansa painostuksella ja uhkailulla olevan henkilökohtaisia vaikutuksia. Nuorimman ryhmän vastaajista 58 prosenttia oli samaa mieltä siitä, ettei mielellään tee juttuja tietyistä aiheista tai näkökulmasta painostuksen ja uhkailun takia, ja 55 prosenttia koki painostuksella ja uhkailulla olleen vaikutusta henkilökohtaiseen elämänsä ja hyvinvointiinsa.

Vastaava iän ja negatiivisten vaikutusten yhteys on tunnistettu myös aikaisemmassa tutkimuksessa (Post ja Kepplinger 2019). Tätä voi selittää esimerkiksi se, että vanhemmat journalistit saattavat luottaa enemmän omaan osaamiseensa ja kokemukseensa sekä olla nuorempia turvatummassa asemassa työmarkkinoilla (emt., 8–9). Keräämämme avovastausaineisto tukee tulkintaa, jonka mukaan esimerkiksi painostus, solvaaminen tai uhkaukset työnteon vaikeuttamisesta ja ammatillisen maineen mustaamisesta eivät välttämättä huoleta kokenutta ja vakituisessa työsuhteessa olevaa journalistia yhtä paljon kuin epävarmassa asemassa uraansa aloittelevaa nuorta.

Työtehtävä ja tiedotusväline

Sekä työtehtävä että tiedotusväline vaikuttavat tulosten perusteella merkittävästi siihen, kuinka paljon vastaajat kohtaavat painostusta ja uhkailua. Päätoimittajana työskentelevät journalistit raportoivat kohdanneensa valtaosaa painostuksen ja uhkailun muodoista muissa työtehtävissä työskenteleviä vastaajia laajemmin ja säännöllisemmin. Keskeiset tilastollisesti merkitsevät erot painostuksen ja uhkailun yleisyydessä työtehtävän mukaan jaoteltuna on esitetty taulukossa 4.

Taulukko 4. Keskeiset erot painostuksen ja uhkailun yleisyydessä työtehtävän mukaan (%)

	Kerran puolella vuodessa tai useammin	Kerran vuodessa tai harvemmin	En kertaakaan	Kruskal-Wallis -testi
Sanallinen: 1) Solvaaminen, haukkuminen tai muu sanallinen vihanilmaus kasvokkain tai...				
Päätöimittäjä	62	23	14	H = 23.8 DF = 3 p-arvo < 0.001
Päällikkötoimittaja tai tuottaja	49	22	30	
Erikoistoimittaja	43	33	24	
Toimittaja tai kuvajournalisti	31	35	34	
Sanallinen: 3) Loukkaavien väitteiden, huhujen tai yksityiselämään kuuluvien tietojen levittäminen...				
Päätöimittäjä	29	21	50	H = 29.1 DF = 3 p-arvo < 0.001
Erikoistoimittaja	13	28	60	
Toimittaja tai kuvajournalisti	9	15	76	
Päällikkötoimittaja tai tuottaja	4	13	83	
Sanallinen: 2) Uhkailu negatiivisilla ammatillisilla tai henkilökohtaisilla seurauksilla				
Päätöimittäjä	27	38	35	H = 19.4 DF = 3 p-arvo < 0.001
Erikoistoimittaja	23	25	52	
Päällikkötoimittaja tai tuottaja	10	35	55	
Toimittaja tai kuvajournalisti	9	30	61	
Institutionaalinen: 11) Uhkailu oikeustoimilla tai niiden käynnistäminen				
Päätöimittäjä	18	44	38	H = 31.5 DF = 3 p-arvo < 0.001
Päällikkötoimittaja tai tuottaja	15	23	62	
Erikoistoimittaja	12	31	57	
Toimittaja tai kuvajournalisti	4	24	72	
Institutionaalinen: 12) Uhkailu vahingonkorvausvaatimuksilla tai korvausvaatimusten esittäminen				
Päätöimittäjä	14	35	51	H = 25 DF = 3 p-arvo < 0.001
Päällikkötoimittaja tai tuottaja	11	21	68	
Erikoistoimittaja	6	25	69	
Toimittaja tai kuvajournalisti	2	19	78	
Sanallinen: 4) Fyysisellä tai seksuaalisella väkivallalla uhkaaminen tai niiden kohteeksi joutumisella...				
Erikoistoimittaja	10	17	73	H = 18.2 DF = 3 p-arvo < 0.001
Päätöimittäjä	7	22	70	
Päällikkötoimittaja tai tuottaja	7	10	83	
Toimittaja tai kuvajournalisti	1	10	88	

Havainto päätoimittajien korostumisesta painostuksen ja uhkailun kohteina on yhtenevä aikaisemman Suomessa tehdyn tutkimuksen kanssa (Hiltunen ja Suuronen 2020; ks. myös Hiltunen ja Suuronen 2019). Tulosta voidaan selittää päätoimittajien keskeisellä asemalla, ovathan he ylin journalismista ja journalistisesta integriteetistä vastaava auktoriteetti sekä taho, johon toimitukselliset ratkaisut ja tiedotusväline myös julkisuudessa henkilöityvät (esim. Hiltunen ja Suuronen 2020, 15–17). Näin ollen esimerkiksi tiedotusvälineeseen kohdistetut oikeusuhkaukset ja vahingonkorvausvaatimukset päätyvät tyypillisesti päätoimittajan työpöydälle. Vaikuttamaan pyrkivät tahot voivat myös tarkoituksella kohdistaa painostusta ja uhkailua juuri päätoimittajiin, sillä näillä on valtaa ohjata alaisuudessaan työskentelevien journalistien työtä (esim. Kuutti 1995, 246–248):

Eräs kunta ja sen kunnanjohtaja on jo pitkään (myös entisen päätoimittajan aikana) pyrkinyt vaikuttamaan lehden kirjoitteluun kutsumalla päätoimittajan ”puhutteluihin”. On annettu ymmärtää, että lehden tulisi kirjoittaa kunnasta positiiviseen sävyyn, ja että negatiivisilla jutuilla voi olla vähentävä vaikutus kunnan ilmoitteluun lehdessä. (Päätoimittaja, nainen, paikallis- tai aluelehti)

Tiedotusvälineittäin tarkasteltuna valtakunnallisissa sanomalehdissä työskentelevät vastaajat kohtaavat useimmin suurinta osaa painostuksen ja uhkailun muodoista. Vähiten näitä ovat yleensä kohdanneet aikakauslehdissä ja yleisradiossa (ml. Ahvenanmaan maakuntaradio) työskentelevät journalistit. Keskeiset tilastollisesti merkitsevät erot kokemuksissa tiedotusvälineen mukaan on eritelty taulukossa 5.

Taulukko 5. Keskeiset erot painostuksen ja uhkailun yleisyydessä tiedotusvälineen mukaan (%)

	Kerran puolessa vuodessa tai useammin	Kerran vuodessa tai harvemmin	En kertaakaan	Kruskal-Wallis -testi
Sanallinen: 1) Solvaaminen, haukkuminen tai muu sanallinen vihanilmaus kasvokkain tai...				
Valtakunnallinen sanomalehti	61	17	22	H = 13.1 DF = 4 p-arvo < 0.05
Maakuntalehti	44	21	35	
Paikallis- tai aluelehti	44	34	22	
Aikakausilehti	33	27	41	
Yleisradio	30	43	26	
Sanallinen: 3) Loukkaavien väitteiden, huhujen tai yksityiselämään kuuluvien tietojen levittäminen...				
Paikallis- tai aluelehti	17	19	64	H = 13.3 DF = 4 p-arvo < 0.01
Valtakunnallinen sanomalehti	16	21	63	
Maakuntalehti	12	20	68	
Yleisradio	8	11	81	
Aikakausilehti	6	13	81	
Institutionaalinen: 11) Uhkailu oikeustoimilla tai niiden käynnistäminen				
Valtakunnallinen sanomalehti	17	30	52	H = 18.3 DF = 4 p-arvo < 0.01
Maakuntalehti	15	35	50	
Aikakausilehti	11	20	69	
Paikallis- tai aluelehti	8	37	55	
Yleisradio	3	22	75	
Institutionaalinen: 12) Uhkailu vahingonkorvausvaatimuksilla tai korvausvaatimusten esittäminen				
Valtakunnallinen sanomalehti	16	27	58	H = 26.7 DF = 4 p-arvo < 0.001
Maakuntalehti	15	34	52	
Paikallis- tai aluelehti	4	23	73	
Aikakausilehti	5	18	77	
Yleisradio	1	16	83	
Sanallinen: 4) Fyysisellä tai seksuaalisella väkivallalla uhkaaminen tai niiden kohteeksi...				
Valtakunnallinen sanomalehti	16	20	64	H = 16.5 DF = 4 p-arvo < 0.01
Aikakausilehti	4	8	88	
Yleisradio	3	9	88	
Paikallis- tai aluelehti	2	13	85	
Maakuntalehti	2	18	81	

Tulokset ovat hyvin samansuuntaisia aikaisemman tutkimuksen kanssa (Hiltunen ja Suuronen 2020), mikä lisää luottamusta niiden reliabiliteettiin. Tiedotusvälineiden välisiä eroja voidaan pyrkiä selittämään muun muassa välineiden erilaisella näkyvyydellä ja arvovallalla. Esimerkiksi valtakunnallisen tiedotusvälineen jutut saavat enemmän näkyvyyttä kuin pienen paikallislehden, ja samalla suurempien mediatalojen journalistit ovat suurelle yleisölle paljon näkyvämpiä kuin vaikkapa erityisyleisölle suunnatun aikakauslehden. Aikaisemmassa tutkimuksessa on tunnistettu, että korkea profiili ja näkyvyys altistavat erityisesti sanallisten vihanilmausten, häirinnän ja uhkailun kokemuksille (Löfgren Nilsson ja Örnebring 2016, 884; Waisbord 2020b). Lisäksi suuren ja arvostetun tiedotusvälineen journalismilla voi olla merkittävämpiä negatiivisia tai positiivisia seurauksia juttujen kohteelle verrattuna pieniin ja/tai erityisyleisölle suunnattuihin tiedotusvälineisiin. Tämä voi osaltaan lisätä motivaatiota pyrkiä puuttumaan tällaisten välineiden journalismiin painostuksen ja uhkailun keinoin. (Esim. Luostarinen 1994, 53; Kuutti 1995, 249.) Myös journalismin lajilla voi olla merkitystä. Avovastausten perusteella aikakauslehtien kategoria sisältää paljon esimerkiksi harraste- ja yhteisölehtiä, joista osassa pyritään välttämään kiistanalaisia aiheita ja näkökulmia.

Tiedotusvälineiden välillä syntyvät erot ovat kuitenkin moninaisia ja monisyisiä, ja niiden tulkinta vaatisi tuekseen laajempia aineistoja sekä niiden mahdollistamia yksityiskohtaisempia erittelyjä. Esimerkiksi Ylen sisällä journalistien työtehtävät voivat olla hyvin erilaisia, ulottuen uutistenlukijoista aina taustatoimittajiin ja journalististen some-sisältöjen tuottajiin (ks. myös Hiltunen ja Suuronen 2019). Näin ollen erityisesti ”yleisradio”-nimikkeen alle niputettujen vastaajien (sisältää myös Ahvenanmaan maakuntaradiota) käsittely kokonaisuutena ei anna aiheesta kovinkaan yksityiskohtaista kuvaa, eikä kaupallisesta radiosta ja televisiosta saamiemme vastausten määrä ole riittävä vertailukohtaan tarjoamiseksi. Tiedotusvälineiden keskinäiseen vertailuun on siis syytä suhtautua erityisellä varauksella.

Tutkiva journalismi, mielipiteelliset jutut ja sosiaalisen median käyttö

Kartoitimme myös kolmen journalistisen työn elementin yhteyttä painostukseen ja uhkailuun. Tämän analyysin perusteella säännöllinen tutkivan journalismin harjoittaminen, mielipiteellisten juttujen julkaiseminen sekä sosiaalisen median käyttö journalistin roolissa altistavat painostuksen ja uhkailun kohtaamiselle.

Tarkastelemistamme 12:sta painostuksen ja uhkailun muodosta 11:n kohdalla säännöllisesti (keskimäärin kerran kolmessa kuukaudessa tai kerran kuukaudessa tai useammin) tutkivaa journalismia harjoittavat journalistit kohtasivat näitä muita enemmän. Ainoan poikkeuksen muodosti vakava fyysinen väkivalta, jossa tilastollisesti merkitsevää eroa ryhmien välillä ei syntynyt. Tulos on odotettu, sillä tutkiva journalismi on aikaisemmassa tutkimuksessa tunnistettu riskitekijäksi painostukselle ja työhön liittyvälle uhkailulle (Parker 2015, 121; Kuutti 1995).

Myös mielipiteellisten juttujen julkaiseminen liittyy tulosten perusteella yleistyneisiin painostuksen ja uhkailun kokemuksiin. Useammin (keskimäärin kerran kuukaudessa tai kerran viikossa tai useammin) mielipiteellisiä juttuja laativat journalistit kohtasivat sekä oikeusjutuilla ja vahingonkorvausvaatimuksilla uhkailua että valtaosaa sanallisen painostuksen muodoista enemmän kuin mielipiteellisiä juttuja harvemmin tekevät jour-

nalistit. Poikkeuksen muodostivat omaisuuteen kohdistuva uhkailu sekä fyysisen painostus ja uhkailu, joissa ei syntynyt merkitseviä eroja tämän taustatekijän perusteella. Löfgren Nilsson ja Örnebring (2016, 884) havaitsivat, että mielipidekirjoittajiin kuuluvat kolumnistit ovat eniten sanallista vihaa ja uhkailua kohtaavien journalististen ammattiryhmien joukossa. Tätä voidaan selittää heidän kasvaneella henkilökohtaisella näkyvyydellään (emt., 884) tai sillä, että konfliktiherkässä ilmapiirissä juuri vaikuttamaan pyrkivät mielipiteelliset jutut provosoivat painostusta ja uhkailua harjoittavia tahoja.

Sosiaalisen median aktiivinen käyttö journalistin roolissa yhdistyi lisääntyneeseen painostukseen ja uhkailuun sekä korostetun negatiivisiin koettuihin vaikutuksiin. Sosiaalisessa mediassa lähes päivittäin esillä olevat journalistit kokivat muita enemmän kaikkia sanallisen painostuksen ja uhkailun muotoja, oikeusjutuilla ja vahingonkorvausvaatimuksilla painostamista ja uhkailua sekä lievää väkivaltaa ja fyysisessä tilassa tapahtuvan työn häirinnän muotoja. Erot korostuivat erityisesti sanallisten vihanilmausten, julkisen mustamaalaamisen ja väkivaltauhkausten osalta. Näistä sanallisia vihanilmauksia keskimäärin kerran puolessa vuodessa tai useammin kohtasi 63 prosenttia sosiaalista mediaa journalistin roolissa lähes päivittäin käyttävistä vastaajista (muiden ryhmien keskiarvo 35 %), julkista mustamaalaamista 33 prosenttia (muiden keskiarvo 8 %) ja väkivaltauhkauksia 16 prosenttia (muiden keskiarvo 2 %). Avovastauksissa kuvataan esimerkiksi vihanilmausten suurta määrää ja intensiteettiä:

Olemme kollegoideni kanssa ryhtyneet karttamaan näitä aiheita, sillä törkyviestien lukeminen käy jo mielenterveyden päälle. Teen töitä sosiaalisen median parissa, joten palaute on välitöntä ja volyymiltaan suurta. (Toimittaja, nainen, freelancer/yrittäjä)

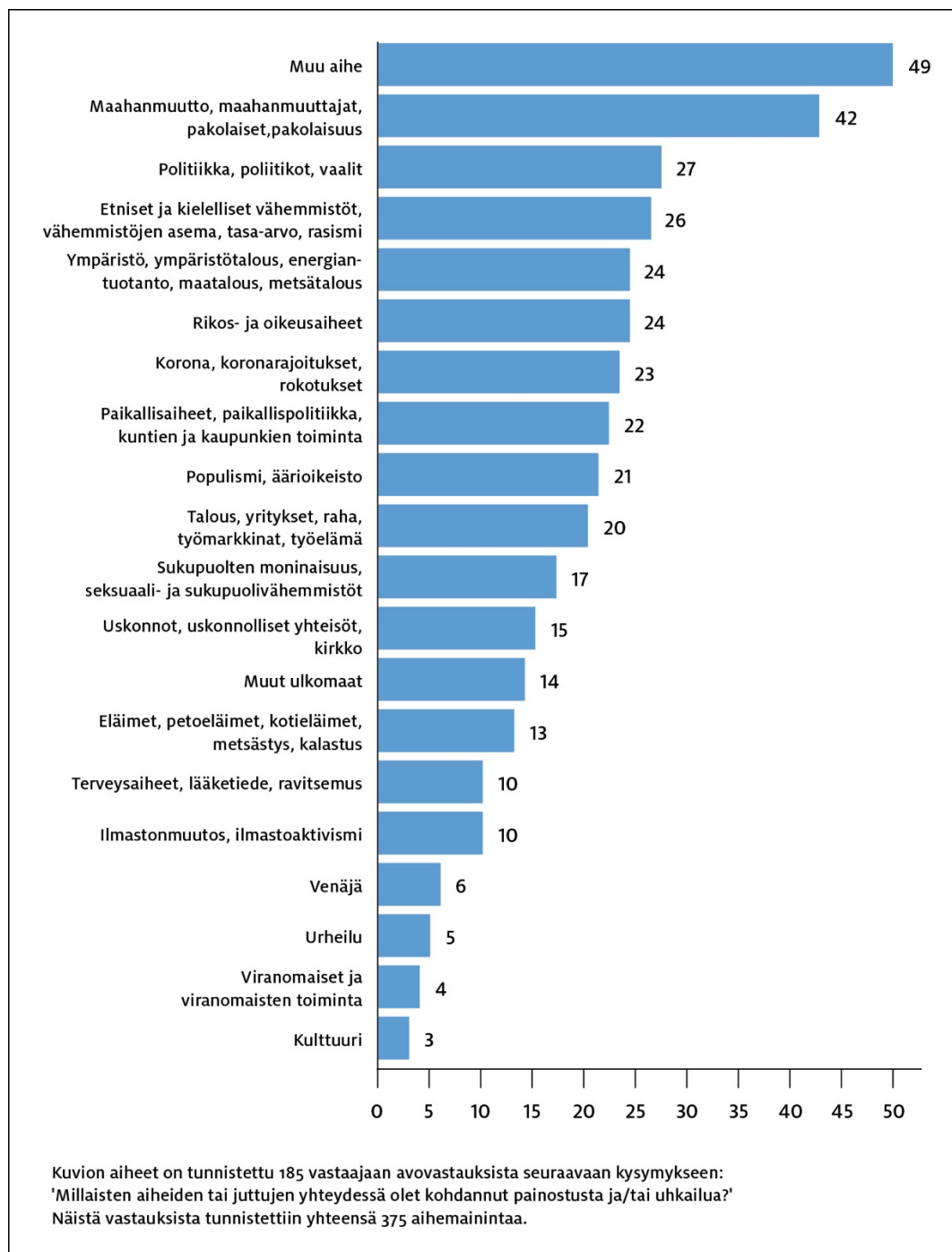
Sosiaalisessa mediassa lähes päivittäin esiintyvät journalistit kokivat myös painostuksen ja uhkailun vaikutukset korostetun kielteisesti. Yli kolme neljäsosaa tähän ryhmään kuuluvista (76 %) raportoi painostuksen ja uhkailun lisäävän työnsä henkistä kuormittavuutta (muiden ryhmien keskiarvo 45 %), yli puolet (56 %) ilmoitti negatiivisista vaikutuksista turvallisuuden tunteeseensa (muiden keskiarvo 28 %) ja 53 prosenttia ryhmään kuuluvista koki vaikutuksia myös henkilökohtaiseen elämäänsä ja hyvinvointiinsa (muiden keskiarvo 30 %). Yli puolet eniten sosiaalista mediaa käyttävästä ryhmästä (53 %) koki myös, että heidän työssään kohtaama painostus ja uhkailu on lisääntynyt kolmen viime vuoden aikana (muiden ryhmien keskiarvo 26 %).

Tulokset vahvistavat näkemystä sosiaalisesta mediasta erityisenä riskiympäristönä. Journalistit kokevat, että sosiaalisen median nousu työympäristöksi ja yhteiskunnallisesti tärkeäksi keskusteluareenaksi on ollut merkittävä heidän työtään koskeva muutos (Hiltunen 2022, 101). Työnsä ja asemansa takia journalistit päätyvät sosiaalisessa mediassa usein näkyviksi ja seuratuiksi hahmoiksi, jotka ovat samalla välittömästi suuren yleisön tavoitettavissa (Waisbord 2020b, 8). Tämä tekee yksittäisistä journalisteista otollisia kohteita toimijoille, jotka haluavat ohjata tai rajoittaa tiedonvälitystä painostuksen ja uhkailun keinoin (emt., 8). Päätelmää tukee se, että avovastauksissa useat journalistit kertoivat vähentäneensä sosiaalisen median käyttöä tai lopettaneensa sen kokonaan koetun kuormittavuuden, vihamielisyyden ja konfliktihakuisuuden takia. Työn ja siihen liittyvän painostuksen ja uhkailun koettiin valuvan sosiaalisen median kautta helposti myös vapaa-ajalle, mikä potentiaalisesti lisää entisestään työn kuormittavuutta (ks. myös. Paaso 2021, 256–258).

Painostusta ja uhkailua aiheuttaneet aihepiirit

Kartoitimme painostusta ja uhkailua aiheuttaneita aiheita ja aihepiirejä avokysymyksellä, jossa kysimme, millaisten aiheiden tai juttujen yhteydessä vastaaja on henkilökohtaisesti kohdannut painostusta ja/tai uhkailua. Koodasimme jokaisen vastauksissa esiintyneen erillisen aiheaininnan ja luokitelimme ne induktiivisesti tuotettuihin luokkiin. Lopuksi luokat yhdistettiin 19 laajemmaksi teemakokonaisuudeksi. Teemojen ulkopuoliset aiheet sijoitettiin kategoriaan ”muu aihe”. Listaus luokitelluista aiheista löytyy liitteestä C. Analyysin tulokset on esitetty kuviossa 1.

Kuvio 1. Painostusta ja uhkailua aiheuttaneet aiheet ja aihepiirit (f)



Eniten mainintoja kertyi luokkaan ”muu aihe”. Tämä toistaa aikaisempia havaintoja siitä, että yleisesti kiistanalaisina ja konfliktierkkinä pidettyjen aihepiirien lisäksi on olemassa huomattava määrä yksittäisiä aiheita, joiden käsittely journalismissa voi johtaa painostukseen ja uhkailuun (ks. esim. Hiltunen ja Suuronen 2019, 111–112; Löfgren Nilsson ja Örnebring 2016, 886; Marttinen 2016; ks. myös Hautakangas, Ahva ja Haara 2017). Muiden aiheiden kirjo oli erittäin laaja, ja kategoriaan päätyi aiheita aina putkiri-koista ja sisäilmasta julkisjuttuihin ja yhteisöjen sisäisiin ongelmiin.

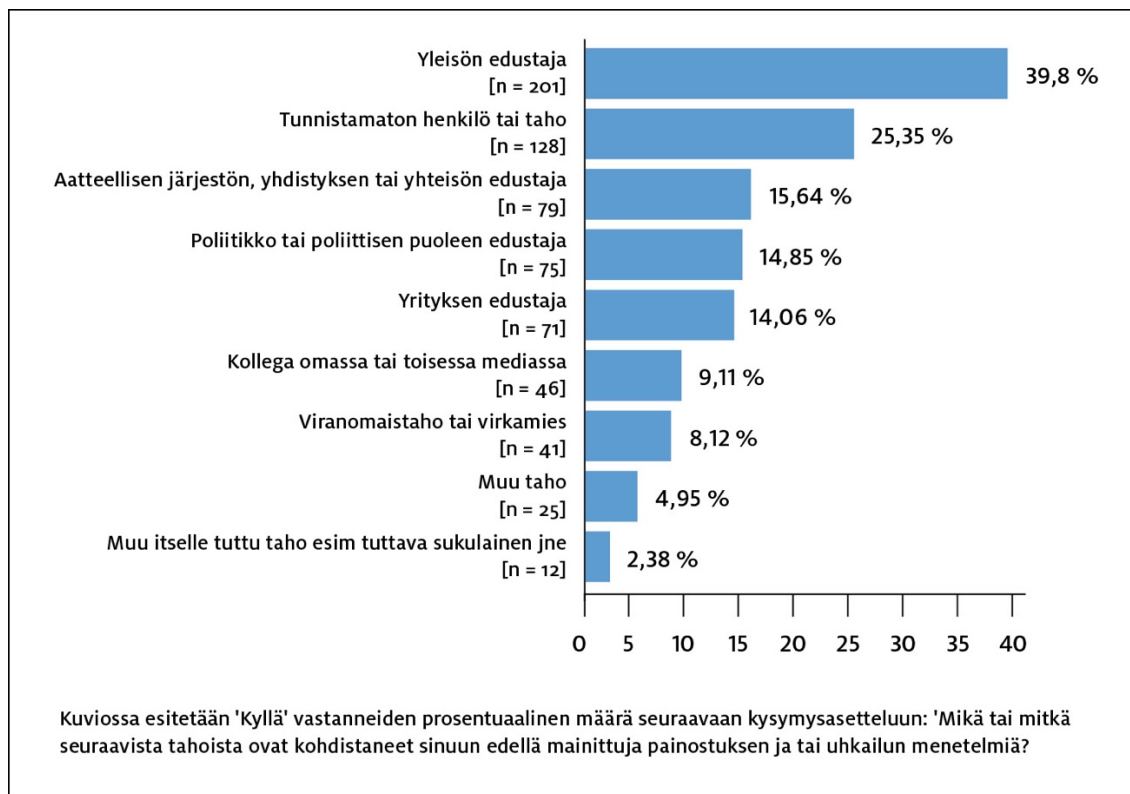
Muuten tuloksissa korostuvat suuret yhteiskunnalliset kiistakysymykset, jotka jaka-
vat väestöä myös kulttuurisesti ja poliittisesti, kuten maahanmuutto ja pakolaisuus, vä-
hemmistöt ja tasa-arvo, ympäristö ja ympäristötalous, sukupuoli ja sukupuolivähemmis-
töt, uskonnot sekä ilmastonmuutos. Nämä kytkeytyvät monilla tavoilla perustavanlaa-
tuisiin kysymyksiin esimerkiksi identiteetistä, perusarvoista ja oikeudenmukaisuudesta
(ks. myös Nerone 1994, 214–215; Hautakangas, Ahva ja Haara 2017). Koronapandemia
ja rokotukset nousivat esiin aihepiirinä, joka oli erityisen ajankohtainen kyselyn tekemi-
sen aikaan. Tämä havainnollistaa, kuinka päivänpolttavien kiistakysymysten esittämi-
sestä pyritään kamppailemaan myös journalismin kentällä. Poliitiikkaa, yrityksiä ja ta-
loutta sekä rikos- ja oikeusaiheita käsittelevät jutut voivat konkreettisesti vaikuttaa esi-
merkiksi yrityksen tai poliitikon menestykseen tai henkilön maineeseen, mikä saattaa
motivoida painostusta ja uhkailua. Avovastausten perusteella populismin ja äärioikeis-
ton käsittely altistaa erityisesti vihanilmauksille ja uhkailulle populistipuolueiden ja ääri-
oikeistolaisten aatteiden kannattajien taholta.

Koronapandemiaa lukuun ottamatta esiin nousseet aihepiirit ovat hyvin samankal-
laisia vuonna 2019 Suomen Yleisradion journalisteille ja mediatyöntekijöille tehdyn sel-
vityksen kanssa (Hiltunen ja Suuronen 2019, 109–114) ja samat aihepiirit toistuvat myös
Ruotsissa ja Norjassa journalistien kohtaamasta sanallisesta vihasta ja uhkailusta teh-
dyissä tutkimuksissa (Löfgren Nilsson 2019; Löfgren Nilsson ja Örnebring 2016, 886;
Landsverk Hagen 2015, 116–118). Havainnot tukevat tulkintaa, jonka mukaan painos-
tusta ja uhkailua aiheuttaneet aihepiirit heijastavat monella tavalla suuria yhteiskunnal-
lisia kiistakysymyksiä ja elävät ja muuttuvat niiden mukana.

Painostusta ja uhkailua tuottavat aihepiirit kuitenkin vaihtelevat sen mukaan, mil-
laisissa viestimissä ja tehtävissä toimittaja työskentelee. Koska kartoituksessa tarkastel-
tiin henkilökohtaisia kokemuksia, esimerkiksi paikallisjournalistit kohtasivat painostusta
ja uhkailua tyypillisesti paikallisasiheiden ja paikallispolitiikasta raportoimisen yhtey-
dessä. Myös tarkkarajaisten kategorioiden muodostaminen heterogeenisestä vastausai-
neistosta on hankalaa, ja luokittelussa on paljon tulkinnanvaraa. Näin ollen tämä erittely
toimii lähinnä suuntaa antavana esimerkkinä tyypillisesti painostusta ja uhkailua aiheut-
tavien aiheiden kirjosta suomalaisessa journalismissa.

Toimijat painostuksen ja uhkailun takana

Painostuksen ja uhkailun taustalla olevia toimijoita kartoitettiin monivalintakysymyk-
sellä, jossa vastaajilta kysyttiin, onko tietty taho kohdistanut heihin kyselyssä kartoitet-
tuja painostuksen ja uhkailun muotoja viimeisten kolmen vuoden aikana. Vastaajat pys-
tyivät halutessaan valitsemaan useita vaihtoehtoja ja nimeämään näiden ulkopuolisia
toimijoita. Vastaukset on esitetty kuviossa 2.

Kuvio 2. Painostuksen ja uhkailun taustalla olevat toimijat (%)

Tulokset havainnollistavat, miten merkittävä yleisön edustajien ja tuntemattomien ulkopuolisten toimijoiden rooli on suomalaisten journalistien kohtaamassa painostuksessa ja uhkailussa. Avovastausten perusteella erityisesti sähköiset viestintäkanavat ja sosiaalinen media ovat madaltaneet kynnystä painostaviin ja uhkaaviin yhteydenottoihin. Löydökset tukevat osaltaan Waisbordin (2020a) ajatusta kansalaisten ja näiden yhteenliittymien joukkosensuurista ja sen muodostamasta uhasta journalismille nykyisessä mediaympäristössä. Esimerkiksi poliitikkojen, yritysten ja viranomaisten harjoittama painostus ja uhkailu on tulosten perusteella huomattavasti harvinaisempaa kuin vastaava toiminta yleisön tai tuntemattomien toimijoiden taholta.

Lopuksi

Painostuksen ja uhkailun kokemukset näyttävät edelleen olevan harvinaisia ja satunnaisia suomalaisten journalistien keskuudessa (ks. Hiltunen 2022; Hiltunen & Suuronen 2019). Sanallisia vihanilmauksia lukuun ottamatta vain vähemmistö vastaajista oli kohdannut tutkimuksissa kartoitettuja painostuksen ja uhkailun muotoja, ja näiden kohteeksi joutuneista journalisteista suurin osa koki niitä keskimäärin kerran vuodessa tai harvemmin. Vain pieni osa vastaajista kohtasi työssään painostusta tai uhkailua usein ja säännöllisesti. Vastaajakunnassa painostus ja uhkailu eivät siis jakaudu tasaisesti, vaan toistuvat kokemukset näyttäisivät keskittyvät pienelle joukolle. Havaintoa selittää se, että erilaiset työhön liittyvät taustatekijät, kuten journalistin asema tai työn näkyvä luonne, näyttävät vaikuttavan merkittävästi painostuksen ja uhkailun kokemusten yleisyyteen (ks. myös Hiltunen ja Suuronen 2020).

Painostuksen ja uhkailun kokemusten harvinaisuudesta ja epäsäännöllisyydestä huolimatta niiden heijastusvaikutuksilla on laajoja seurauksia. Määrälliset tulokset ja avovastausten analyysi tukevat tulkintaa, jonka mukaan suomalaiset journalistit pohtivat yhä useammin painostukseen ja uhkailuun liittyviä riskejä ja kuormitusta työssään (ks. myös. Binns 2017, 198–199). Painostuksen ja uhkailun negatiiviset vaikutukset leviävät siis näiden välitöntä kohdetta laajemmalle työyhteisöissä sekä ammattikunnassa ja voivat ilmetä esimerkiksi kasvaneena henkisenä kuormituksena ja turvallisuudentunteen horjumisena. Myös itesesensuuri voidaan nähdä keinona tietoisesti välttää painostuksen ja uhkailun kohteeksi joutumista ja siten lisäkuormitusta. Pelkkä pelko negatiivisista seurauksista voi siis aiheuttaa sananvapauden ja demokratian kannalta epätoivottuja konkreettisia seurauksia journalistien keskuudessa, eikä suomalainen journalismi ole immuuni näille vaikutuksille (ks. myös Hiltunen 2022). Erityisenä huolenaiheena on, että koetut negatiiviset vaikutukset näyttävät kasautuvan tietyille ryhmille, kuten naispuolisille ja nuorille journalisteille. Pitkällä aikavälillä tämä voi vaikuttaa siihen, haluavatko taustoiltaan erilaiset ihmiset hakeutua journalismin pariin ja toimia siellä näkyvissä rooleissa, mikä voi näkyä journalismin moniäänisyyden kaventumisena.

Lisäksi tulokset osoittavat, miten merkittävässä määrin yleisö painostaa ja uhkailee journalisteja nykyisessä mediaympäristössä. Journalismin tutkimus on perinteisesti keskittynyt riskeihin, joita hallitukset, viranomaiset, poliisi, yritykset tai tiedotusvälineiden omistajat aiheuttavat journalismille ja sen toimintakyvylle. Yleisöä ja sen vihamielisiä reaktioita voidaan kuitenkin pitää kasvavana uhkana journalistien turvallisuudelle ja kyvylle tehdä työtään erityisesti länsimaisissa mediaympäristöissä, joissa journalismi on tyyppillisesti pystynyt toimimaan verrattain vapaana hallituksen ja viranomaisten suorasta ohjauksesta (Waisbord 2020a). Yleisön vihamielisyyttä ja journalismin vastaista asennetta lietsotaan aktiivisesti esimerkiksi poliittisin ja ideologisin motiivein myös Suomessa. Samanaikaisesti suomalaiset journalistit kokevat erilaisten toimijoiden halun vaikuttaa journalismin sisältöihin kasvaneen (esim. Hiltunen 2022, 121). Voidaankin siis perustellusti kysyä, onko ajatus vapaan ja itsenäisen journalistisen median nauttimasta poliittisesta ja yhteiskunnallisesta legitimitetistä Suomessa osittain murtumassa, tai onko se alun perinkin perustunut enemmän ihanteisiin kuin todellisuuteen. Merkittävä kysymys on myös se, miten journalismi kykenee vastaamaan tähän haasteeseen ja pystyy turvaamaan yhteiskunnallisen asemansa sekä journalistien henkisen ja fyysisen turvallisuuden ja hyvinvoinnin nykyisessä mediaympäristössä.

Tutkimus on tehty Suomen Akatemian rahoittaman Communication Rights in the Age of Digital Disruption (CORDI) -tutkimuskonsortion taloudellisella tuella.

Tutkijat haluavat kiittää kyselyn testiryhmään osallistuneita journalisteja. Lisäksi kiitämme valtiotieteiden kandidaatti Rasmus Kyllöstä (Helsingin yliopisto) kyselyrunгон kääntämisestä ruotsiksi, tutkijatohtori Lea Stahelia (Zürichin yliopisto) kyselyrunгон kommentoinnista sekä tutkija Jari Väliiverrosta (Tampereen yliopisto) WJS-tutkimuksen kolmatta aaltoa koskevien tietojen luovuttamisesta käyttöömme.

Liitteet

Liite A. Kyselyrunko

https://research.tuni.fi/uploads/2022/06/2d573f92-liite-a_kyselyrunko.pdf

Liite B. Tilastoliite

https://research.tuni.fi/uploads/2022/06/5cddec81-liite-b_tilastoliite.pdf

Liite C. Listaus painostusta ja uhkailua aiheuttaneista aiheista ja aihepiireistä

https://research.tuni.fi/uploads/2022/06/6a911033-liite-c_listaus-painostusta-ja-uhkailua-aiheuttaneista-aiheista-ja-aihepiireista.pdf

Kirjallisuus

- Alkula, Tapani, Seppo Pöntinen ja Pekka Ylöstalo. 1994. *Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät*. Juva: WSOY
- Arola, Janne. 2021. Voittajan väsymys. *Suomen lehdistö* 8/21.
- Bethlehem, Jelke. 2010. "Selection Bias in Web Surveys". *International Statistical Review* 78 (2): 161–188. <https://doi.org/10.1111/j.1751-5823.2010.00112.x>.
- Binns, Amy. 2017. "Fair Game? Journalists' Experiences of Online Abuse". *Journal of Applied Journalism & Media Studies* 6 (2): 183–206. https://doi.org/10.1386/ajms.6.2.183_1.
- Clark, Marilyn, ja William Horsley. 2020. *A Mission To Inform: Journalists at Risk Speak Out*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Clark, Marilyn ja Anna Grech. 2017. *Journalists Under Pressure: Unwarranted Interference, Fear and Self-censorship in Europe*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Cook, Colleen, Fred Heath ja Russel Thompson. 2000. "A Meta-Analysis of Response Rates in Web- or Internet-based Survey[s]". *Educational and Psychological Measurement* 60 (6): 821–836. <https://doi.org/10.1177/00131640021970934>.
- E2. 2016. *Provokaatioita ja vastakkainasetteluja – kuka innostuu, kuka vetäytyy?* Luettu 16.6.2022. <https://www.e2.fi/media/julkaisut-ja-alustukset/provokaatioita-ja-vastakkainasetteluja.pdf>.
- Ethier, Robert, Gregory Poe, William Schulze ja Jeremy Clark. 2000. "A Comparison of Hypothetical Phone and Mail Contingent Valuation Responses for Green-Pricing Electricity Programs". *Land Economics* 76 (1), 54–67. <https://doi.org/10.2307/3147257>.
- Fawzi, Nayla ja Benjamin Krämer. 2021. "The Media as Part of a Detached Elite? Exploring Antimedia Populism Among Citizens and Its Relation to Political Populism". *International Journal of Communication* 15. <https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/14795>.
- Ferrier, Michelle. 2018. *Attacks and Harassment: The Impact on Female Journalists and Their Reporting*. Luettu 16.6.2022. <https://www.iwmmf.org/wp-content/uploads/2018/09/Attacks-and-Harassment.pdf>.
- Harvia, Tiina ja Laura Naskali. 2020. Mediatilat ohjeistavat työntekijöitä häirinnän kohtaamiseen vaihtelevasti – Yle jakoi ohjeensa kaikille. *Journalisti* 28.5.2020. Luettu 16.6.2022. <https://journalisti.fi/artikkelit/2020/05/mediatalot-ohjeistavat-tyntekijit-hirinnn-kohtaamiseen-vaihtelevasti-yle-jakoi-ohjeensa-kaikille/>.
- Hautakangas, Mikko, Laura Ahva ja Paula Haara (2017). *Sovittelujournalismin käsikirja: Keinoja konfliktierkkien aiheiden käsittelyyn*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Hiltunen, Ilmari. 2022. *External Interference in Finnish Professional Journalism*. Väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Hiltunen, Ilmari. 2020. Ulkoinen vaikuttaminen ja sen vastakeinot suomalaisessa journalismissa. *Media & Viestintä* 43 (3): 176–205.
- Hiltunen, Ilmari ja Suuronen, Aleks. 2020. "Differences based on individual- and organizational-level factors in experiences of external interference among Finnish journalists". *Journalism practice*. <https://doi.org/10.1080/17512786.2020.1815558>.

- Hiltunen, Ilmari ja Suuronen, Aleks. 2019. *Kysely häirinnästä ja painostuksesta ohjelmatyötä tekeville yleisille: raportti Yleisradion vaikuttamis- ja painostuskyselyn tuloksista*. Helsinki: Yleisradio. Luettu (16.6.2022).
https://drive.google.com/file/d/1AyZRG_X9R5CeHUP0Lp166GiDo0C-9pOU/view.
- Holton, Avery, Valérie Bélair-Gagnon, Diana Bossio ja Logan Molyneux. 2021. "Not Their Fault, but Their Problem': Organizational Responses to the Online Harassment of Journalists". *Journalism Practice*. <https://doi.org/10.1080/17512786.2021.1946417>.
- Illman, Mika. 2020. *Järjestelmällinen häirintä ja maalittaminen: Lainsäädännön arviointia*. Valtioneuvoston selvityksiä 3/2020. Luettu (16.6.2022). <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162579>.
- IPI (2018). Online Attacks on Journalists in Finland. Luettu 16.6.2022. <https://ipi.media/countering-online-harassment-in-newsrooms-finland/>.
- Kantola, Anu ja Anu Harju. 2022. Älä jää yksin häirinnän kanssa: viisi askelta vihapuheen taklaajille. Luettu 16.6.2022. <https://bibu.fi/ala-jaa-yksin-hairinnan-kanssa-viisi-askelta-vihapuheen-taklaajille/>.
- Knuutila, Aleks, Heidi Kosonen, Tuija Saresma, Paula Haara ja Reeta Pöyhtäri. 2019. *Viha vallassa: Vihapuheen vaikutukset yhteiskunnalliseen päätöksentekoon*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019: 57. Luettu 16.6.2022. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161812>.
- Kreuter, Frauke. 2013. "Facing the Nonresponse Challenge". *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science* 645 (1): 23–35. <https://doi.org/10.1177/0002716212456815>.
- Kuutti, Heikki. 1995. *Tutkiva journalismi: Journalistinen suuntaus ja suomalaisen journalismin tutkivuus*. Väitöskirja. Jyväskylä: Atena.
- Landsverk Hagen, Aina. 2015. *Meningers mot – netthat og ytringsfrihet i Norge*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Lewis, Seth, Rodrigo Zamith ja Mark Coddington. 2020. "Online Harassment and Its Implications for the Journalist–Audience Relationship". *Digital Journalism*. <https://doi.org/10.1080/21670811.2020.1811743>.
- Luostarinen, Heikki. 1994. *Mielen kersantit: julkisuuden hallinta ja journalistiset vastastrategiat sotilaallisissa konflikteissa*. Helsinki: Hanki ja Jää.
- Löfgren Nilsson, Monica. 2019. *Hot och hat mot journalister 2019*. Luettu 16.6.2022. <https://www.gu.se/sites/default/files/2021-04/hat%20och%20hot%202019%20nyhetsbrev.pdf>.
- Löfgren Nilsson, Monica ja Örnebring Henrik. 2016. "Journalism under Threat: Intimidation and Harassment of Swedish Journalists". *Journalism Practice* 10 (7): 880–890. <https://doi.org/10.1080/17512786.2016.1164614>.
- Marttinen, Manu. 2016. Hakkaan sinut paskaksi. *Journalisti* 17.3.2016. Luettu 16.6.2022. <https://journalisti.fi/artikkelit/2016/03/hakkaan-sinut-paskaksi/>.
- Miller, Kaitlin. 2021. "Hostility Toward the Press: A Synthesis of Terms, Research, and Future Directions in Examining Harassment of Journalists". *Digital Journalism*. <https://doi.org/10.1080/21670811.2021.1991824>.
- Molyneux, Logan ja Rodrigo Zamith. 2020. "Surveying Journalists in the 'New Normal': Considerations and Recommendations". *Journalism*. <https://doi.org/10.1177/1464884920935277>.
- Mäkinen, Kari. 2019. *Sanat ovat tekoja: Vihapuheen ja nettikiusaamisen vastaisten toimien tehostaminen*. Sisäministeriön julkaisuja 2019: 23. Luettu 16.6.2022. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161613>.
- Nerone, John. 1994. *Violence against the Press: Policing the Public Sphere in U.S. History*. New York: Oxford University Press.

- Obermaier, Magdalena, Michaela Hofbauer ja Carsten Reinemann. 2018. "Journalists as Targets of Hate Speech: How German Journalists Perceive the Consequences for Themselves and How They Cope with it". *Studies in Communication and Media* 7 (4): 499–524. <https://epub.ub.uni-muenchen.de/74483/>.
- Paaso, Marika. 2021. *Yksityinen ja julkinen toimittaja: Suomalaisten toimittajien vaikutelman hallinta sosiaalisessa mediassa*. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8924-8>.
- Panievsky, Ayala. 2021. "The Strategic Bias: How Journalists Respond to Antimedia Populism". *The International Journal of Press/Politics*. <https://doi.org/10.1177/19401612211022656>.
- Parker, Kelsey. 2015. *Aggression Against Journalists: Understanding Occupational Intimidation of Journalists Using Comparisons with Sexual Harassment*. Väitöskirja. Tulsa: University of Tulsa.
- Post, Senja ja Hans Mathias Kepplinger. 2019. "Coping With Audience Hostility: How Journalists' Experiences of Audience Hostility Influence Their Editorial Decisions". *Journalism Studies*. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2019.1599725>.
- Pöyhtäri, Reeta, Laura Ahva ja Jari Väliaverron. 2014. *Mistä on suomalainen toimittaja tehty? Worlds of Journalism -surveyn tuloksia Suomesta*. Tampere: University of Tampere. Luettu 16.6.2022. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/95342>.
- Pöyhtäri, Reeta, Paula Hara ja Pentti Raittila. 2013. *Vihapuhe sananvapautta kaventamassa*. Tampere: Tampere University Press.
- Riives, Armas, Maria Murumaa-Mengel ja Signe Ivask. 2021. "Estonian Male Journalists' Experiences with Abusive Online Communication". *Sociální studia / Social Studies* 2. <https://doi.org/10.5817/SOC2021-2-31>.
- Saldaña, Johnny. 2013. *The Coding Manual for Qualitative Researchers*. Los Angeles: SAGE.
- Schwarz, Norbert. 1999. "Self-Reports: How the Questions Shape the Answers". *American Psychologist* 54 (2): 93–105. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.54.2.93>.
- Siirilä, Merja ja Terhi Varjonen. 2020. Ilmajoki-lehden päätoimittajan ero on herättänyt keskustelua sananvapaudesta – onko paikallislehtien painostaminen maan tapa? *Yle Uutiset* 15.6.2020. Luettu 16.6.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-11401818>.
- SJL. 2022. Ammattimaisuuden määrittäminen. Luettu 16.6.2022. <https://journalistiliitto.fi/fi/jasenyyys/jaseneksi-journalistiliittoon/ammattimaisuuden-maaritleminen/>.
- SJL. 2019. Verkkovihaselvitys listaa toimenpiteitä vihapuhetta vastaan. Luettu (16.6.2022). <https://journalistiliitto.fi/fi/verkkovihaselvitys-listaa-toimenpiteita-vihapuhetta-vastaan/>.
- Sisäministeriö. 2021. *Maalittamisen vastaisten toimien tehostaminen: Työryhmäraportti*. Sisäministeriön julkaisuja 2021: 3. Luettu 16.6.2022. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162834>.
- Sivo, Stephen, Carol Saunders, Qing Chang ja James Jiango. 2006. "How Low Should You Go? Low Response Rates and the Validity of Inference in IS Questionnaire Research". *Journal of the Association for Information Systems* 7 (6): 351–414. <https://doi.org/10.17705/1jais.00093>.
- Sprenst, Peter ja Nigel Smeeton. 2001. *Applied nonparametric statistical methods*. Boca Raton: CRC Press.
- Stedman, Richard, Nancy Connelly, Thomas Heberlein, Daniel Decker ja Shorna Allred. 2019. "The End of the (Research) World As We Know It? Understanding and Coping With Declining Response Rates to Mail Surveys". *Society & Natural Resources* 32 (10): 1139–1154. <https://doi.org/10.1080/08941920.2019.1587127>.
- Stahel, Lea ja Constantin Schoen. 2020. "Female Journalists under Attack? Explaining Gender Differences in Reactions to Audiences' Attacks". *New Media & Society* 22 (10): 1849–1867. <https://doi.org/10.1177/1461444819885333>.

- Sudman, Seymor ja Graham Kalton. 1986. "New Developments in the Sampling of Special Populations". *Annual Review of Sociology* (12): 401–429. <https://doi.org/10.1146/annurev.so.12.080186.002153>.
- Uutismedian liitto. 2020. Vaikuttamispyrkimykset ovat arkipäivää uutismedian päätoimittajille. Luettu 16.6.2022. <https://www.uutismediat.fi/ajankohtaista/vaikuttamispyrkimykset-ovat-arkipaivaa-uutismedian-paatoimittajille/>.
- Vehkoo, Johanna. 2021. *Oikeusjuttu*. Helsinki: Kosmos.
- Vepsä, Suvi. 2021. *Verkkohäirinnän riskien ennakointi ja hallinta: tutkimukset, raportit, oppaat ja suositukset*. Turku: Turun yliopisto. Luettu (16.6.2022). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-8406-0>.
- Waisbord, Silvio. 2020a. "Mob Censorship: Online Harassment of US Journalists in Times of Digital Hate and Populism". *Digital Journalism*. <https://doi.org/10.1080/21670811.2020.1818111>.
- Waisbord, Silvio. 2020b. "Trolling Journalists and the Risks of Digital Publicity". *Journalism Practice*. <https://doi.org/10.1080/17512786.2020.1827450>.
- Örnebring, Henrik ja Claudia Mellado. 2018. "Valued Skills among Journalists: An Exploratory Comparison of Six European Nations". *Journalism* 19 (4): 445–63. <https://doi.org/10.1177/1464884916657514>.

Viitteet

¹ Ks. SJL (2022). Päätoimittajayhdistysten jäsenkriteerit edellyttävät hakijan olevan joko päätoimittaja tai päättävässä asemassa tiedotusvälineessä oleva henkilö (esim. toimituspäällikkö, pääkirjoitustoimittaja tms.).

² Tutkimushavainnot eroista taustamuuttujien mukaan perustuvat laajaan tilastolliseen testaamiseen. Koska kaikkia havaintoja ei ole mahdollista käydä tyhjentävästi läpi artikkelissa, täydellinen selonteko testien tuloksista löytyy tilastoliitteestä (Liite B).

³ Ennen testaamista käsitelimme aineistoamme supistamalla painostuksen ja uhkailun yleisyyttä kartoittavien kysymysten alkuperäistä 6-portaista luokitteluasteikkoa pienemmäksi 3- tai 2-portaiseksi luokitteluasteikoksi. Syynä tähän oli aineiston pieni koko, jonka takia khii-toiseen-testin odotettujen frekvenssien oletukset eivät olisi useissa tapauksissa toteutuneet alkuperäistä asteikkoa käyttämällä. Tämä olisi johtanut epäluotettaviin tuloksiin.